

Slovenski čebelar in sadjerejec.

Glasilo čebelarskega in sadjerejskega društva
za Kranjsko.

*Izhaja vsaki mesec enkrat in se pošilja udom brezplačno; neudom za 1 gld. 30 kr. na leto.
Inserati in priloge računijo se po najnižji ceni. — Letnina za ude znaša samo 1 gld.*

Obseg: Dragi čebelarji in sadjerejci! — Čebelarjevo zimsko življenje. — Deset glavnih pravil sadjereje. — Čebeloreja na Kranjskem. — Raznoterosti. — Amerikanska sadna sušilnica. — Poziv. — Inserati.

Dragi čebelarji in sadjerejci!

eselo in srečno novo leto voščimo Vam danes, kajti prvokrat se vidimo v tem letu! Vsem želimo in voščimo, da bi Bog v pričetem letu obilo blagoslovilo delo, ter da bi konec leta vsi z lahko vestjo rekli: No, letos pa pač smemo hvaležni biti za obile pridelke, katere smo prejeli in katerih si že več let želimo, posebno kar čebelarijo zadene! Bog daj, da bi se vsacemu čebelarju čebele, za katere se tolikanj trudi, prav močno namnožile, da bi dobro brale, ter konec ajdove paše tako dobre in težke bile, da ne bi bilo treba čebelarju skrbeti, kje bo medu iskal, da prezimi le pičlo število panjov čebel, temveč, da bo vsak lahko veliko čebel čez zimo ohranil, ter poleg tega še mogel medu in voska prodati, da si tako stroške, ki jih je pri čebelariji imel, poravna in še kak goldinarček na stran dene. Tudi sadjerejec naj se božji blagoslov ne izogne, temveč naj se razlije na njih delo, da bo v jeseni vsak obilo sadja natresel in nabral, ter tako si s prodajo sadja denarjev pridobil, da ne bo njegov trud zastonj. Drevesca naj vsem dobro in lepo rasto, da popred čas plodovitosti dospejo. — Vsem skupaj pa želimo dobro kupčijo, naj si že potem kdo kaj proda ali kupi, oba naj bosta zadovoljna. Skupno in vzajemno, pa pametno in umno delajmo, in prepričani bomo, da naše delo ne bo zastonj. Le zaupanja v Boga in njegovo neskončno dobrotljivost ne opustimo in vse bo dobro! Bog daj!

Odbor.

Čebelarjevo zimsko življenje.

Kakor se čebele po njih hiševanji, njih notranjih uredbah v panju in po njih splošnim življenji od vseh družih živali bistveno razločujejo, tako se tudi čebelar kot posebno značajni človek, kolikor toliko, razlikuje od družih ljudi. V gorkem poletnem času se več, kakor vsak drugi kmetovalec na svoje delo ozira na svoje

ljubke čebelice; on ima veliko skrb, če je vse v redu. Njega v poletnem času v prostih urah ni potreba iskati v družbi družih ljudi pri kaki igri, še manj pa po gostilnah. S tem pa ni rečeno, da on družbe ne mara. Ne tak pa čebelar ni! Njegov nagon do družbe ni tak, on le naj raje sedi pred čebelnjakom, ter se peča s čebelarstvom opravili. „Tamkaj pri čebelnjaku so oče,“ odgovoril Ti bode kdo izmed domačih, če boš po čebelarju vprašal. Hitel Ti bo še pristavljati: „Naš oče so vsi navezani na njih čebele, vedno pred čebelnjakom stojte in gledajo, da bi se jim kaka čebela ne zgubila. K čebelnjaku stopite, tam jih boste dobili, vse zavervane v njih čebele.“ Kaj misliš, kaj bo čebelar počel, ko Ti k njemu prideš? Da bi bil kaj nejevoljen, ni se Ti treba bati. Silno vesel Te bode, in Ti bo brž začel kar sam, brez da bi ga kaj vprašal, pripovedovati, koliko rojev je tisti dan imel, ali pa sploh, kaj se mu je danes dobro sponeslo. Tudi Ti ne bo pozabil povedati, če se mu je kaka nezgoda pripetila. Popraskal se bo za ušesi in Ti bo, če je nesreče sam kriv bil, godrnjaje črez se pripovedoval, kaj napačnega se mu je zgodilo, ali kaj mu je spodletelo. Ponudil Ti bode medu, čeravno ga je morebiti sam kupil in ako ga tudi nisi poprosil zanj. Sprevidel boš, da čebelar ne sovraži družbe, temveč ravno nasprotno, njemu je družba zelo všeč, seveda naj bolj pri čebelnjaku, kjer on narajše prebije njegov prosti čas.

Čebelarjeva želja po družbi pa ni samo po leti takošna, tudi po zimi on družbo ljubi. Kje pa češ v mrzlem zimskem času čebelarja iskati, kedar je prost, postavim v nedeljo popoldne. Povprašaj v takem času kako bolj černo ženo po možu, ki je čebelar; kaj misliš, kaj Ti bo odgovorila? Brž se bo malo pojezila, kakor take ženske znajo, potem pa Ti bo povedala in imenovala hišo, kjer je njen mož isti čas in bo pristavila: „Tam je tudi nek čebelar, vsaj ti muharji ne morejo eden brez družega biti. Nikoli niso dosti zgovorjeni zaradi njih čebel. Zmirom glave vkup tišče in se posvetujejo, kaj in kako bo prihodnje leto; pa vsi skup nič ne vedo. Tja stopite, toda če tobakar niste in če tobakovega dima ne morete prenašati, gotovo ne boste mogli dalje časa tam ostati. Videli boste, kako vsak svojo čedro žuli in vleče, kot bi za stavo kadili. Tako se jim dim vali iz ust, kot bi vsak v ustih železnico imel. Dima je v stanici vse polno, kot bi za stavo kadili, da eden družega komaj vidi. Le tja pojdite, tamkaj je! S temi besedami se bo poslovila in se zasukala na pragu, kamor Te je spremila, in bo izginila v vežo. To, kar je žena govorila, zdelo se Ti bo skoro nevrjetno. Nekaj že zna biti, da je res, a tako pa vendar ni, kot je ona klepetala. Potrudi se in stopi v pokazano Ti hišo. Kdo je tamkaj? Dva, trije ali pa tudi več mož, vsak ima pipico v ustih in ga počasi puhlja, ter se zraven prijazno pomenkova sè sosedom, ki je tudi čebelar. Govor se suče poleg drugih stvari posebno o čebeloreji. Vstopivšega pozdravili Te bodo pričujoči ter Ti na vprašanje: „O čem se pogovarjate možje?“ precej začeli pripovedovati o njih posvetovanji glede čebelarstva. Če se boš dalje časa z njimi pogovarjal, čutil bodeš kmalo, da že vsi težko čakajo tople in ugodne pomladi, da bodo zopet mogli ukvarjati se s čebelami.

Tako si preganja pravi čebelar svoj zimski pa prosti čas. Kaj pa čebelar v zimskem času o delavnikih počne, kajti on ni pohajkovelec in ne trati časa po nepotrebnem? Poglejmo še tak dan k njemu, kaj on takrat robi?

Če pa v zimskem času med tednom obiščemo čebelarja, dobili ga bomo doma v stanici, kjer ravno zbija novi panj, ali pa kakega starega poškodovanega popravljaja. Sedaj, ko ima čas oskrbeti se z vso pripravo, da mu v poletnem času, ko

ima poleg čebelarije še več drugega dela, ne bo časa manjkalo, da ne bo še takrat mislil in gledal, kje in kako da bi se one reči polotil, da bi jo popred izvršil ter ne bi z istim opravkom kakega roja ali kako drugo važno opravilo ne zamudil. Zapazil bodeš, kako veseli obraz bode naredil, če se mu posreči narediti prav dober panj. Prav nasmehnil se bode, če je kako reč, postavim kako čebelarsko orodje, koje je na kaki razstavi ali pa pri kakem sosedu videl, ponaredil, ali pa če se mu njegova reč ni še boljše naredila, kot je pa una bila, katero je tamkaj videl.

Oni čebelar pa, kateremu ni dano, da bi sam mogel kaj takega narediti, oni pa sedi pri mizi in bere kako čebelarsko knjigo ali pa kak čebelarsk časopis — katerih je pa seveda še malo med slovenskim ljudstvom. No, pa vsaj se tudi drugi narodi ne morejo preveč bahati z njimi, čeravno so nekoliko bogatejši od nas v tej zadevi. — Sem in tja pogleda tudi k čebelnjaku, če mu ni kak sovražnik v škodo všel. Skrbno ogleduje, ako ni kakega sledu o tičih, ki bi hodili nadlegovat in pokončevat njegove čebelice. Kakor hitro zapazi, da so se mu miši v čebelnjak vgnjezdile in priteple, hitro poskrbi za past, katero jim prav mehko nastavlja, dokler ni vseh polovil ali vsaj zapazil, da mu je ta nadležna žival nehala škodo delati ter da je zapustila kraj, kjer je boj na smrt napovedan. Dokler ni vse to v redu, čebelar nima mirnega spanja, tolikanj ga skrbi tlačijo in to tudi po pravici! Lepa bi bila ta, čebelar bi se celo leto trudil, po zimi pa bi prišle požrešne, sladkosnede in pokončljive miši in bi mu tu, če bi ne bilo drugače vse pokvarile.

To ogledavanje pa opravlja vse prav tiho in mirno v vedni skrbi, da bi počivajočih čebel kaj ne vznemiril. Drugače pa se smeji, kadar solnce lepo toplo sije. Veselo gleda, kako se na pol zaspane čebele prikažejo iz panju, kako se veselo igrajo in poskušajo letati, da ne bi v dolgi zimi jim perutnice preveč zastale in neokretne postale. To je za čebelarja v zimskem času naj bolj vesela ura. Nič se ne spremeni, če ga prav sosedinja krega, da so ji njegove čebele razobešeno perilo onesnažile; misli si, mora že tako biti. — Sè strahom ugleda panj, ki nič življenja ne pokaže. Hitro pa rahlo potrka na končnico, potem rahlo končnico odpre, boječ se, da bi mu panj od glada ne poginil. Ko panj odpre, vidi, da se čebele trdno skupaj drže, veliko pa jih že na tleh leži. Urno vzame panj iz čebelnjaka in ostale dobro zadela in ogrne ter z unim hiti v toplo izbo. Na njegovo veselje se ležeče čebele na tleh, ko so se ogrele, začnejo gibati. K kepi postavi brž dva malo ogreta pa polna satova in postavi panj v temno izbo, ter bolj za tega skrbi ko za une, ki njegove pomoči ne potrebujejo.

V dolgih zimskih večerih se pa čebelar v družbi svoje družine, posebno otrok, pogovarja, kam bo končnice novih panjev dal malati in kaj bo na to ukazal namalati in kaj na uno. Pri tej izbiri pa tudi pazi, da bi se mu kaka podoba na njegovem panju ne podvojila, da potem ve precej vsak panj po imenu razločiti, kar ima tudi prav. Ako mu pa okolščine ne dopuščajo, da bi panjove kakemu malarju mogel v delo izročiti, pa večkrat tudi sam poskusi, kaj namalati, kar pa seveda ne izgotovi po mojstersko, čeravno se to njemu samemu in njegovej družini dozdeva. A drugi pa, ki si tudi kaj takega ne upa napraviti, ker morebiti ni nič v šolo hodil in tudi ni nikoli kaj takega poskušal, pravi svojemu sinku: „Jožek, boš pa ti, ki znaš že številke pisati, kakor si se jih v šoli učil, na končnice napisal; pa prav velike in debele boš naredil, da se bodo že od daleč vidile. Pa glej, da boš lepe naredil, da jih bom smel gospodu učitelju pokazati, kadar k meni pred čebelnjak pridejo družbo delat! Ali si slišal?“ So pa še drugi čebelarji, ki si v

takih slučajih vedo pomagati. Ti pa rečejo otrokom, naj jim prinesejo podobice, da jih bodo na končnice napopali. Otroci z veseljem hité po podobice. Ko jih vsi prinesejo, odberejo oče že bolj nesnažne, ali pa take, ki niso posebno drage in lepe, in jih odločijo: „Sv. Jurja bomo na to končnico djali, sv. Jožefa pa na to, ker je bolj majhenega panju, ga bo pa potem, ko roj noter vsadim, Jožek imel. Tudi Francek in Janezek bosta vsak enga dobila, ko odrasteta; sedaj sta še premajhna.“ Kdo li bode popisal veselje nedolžnih otročičev, katerim je skrbni oče take lepe obljube zagotovil? Gotovo bi sedaj rad vsak naj lepšo podobico dal na panj pritisniti, čeravno bi tudi popred očetu tega ne odrekel; le milo bi gledal, kako bi oče njegovo tolikanj priljubljeno reč, mu tako rekoč vzeli in bi je on nič več imel v zbirki njegovih podobic.

Tako ima čebelar tudi po zimi dovolj dela, ako ga le opravljati hoče.

Je pa tudi veliko ljudi, ki čebele imajo, pa v vseh teh skrbeh in delih nič ne vedo, ali pa se jim ne ljubi vedeti; taki so le posestniki čebel, a priimku in imenu „čebelar“ se pa morejo odpovedati, ker to v resnici niso.

Na ta način opisano je bolj na kratko čebelarjevo zimsko življenje, dalo bi se še bolj obširno opisati, a za zdaj naj bo toliko dovolj!

F. Jeglič.

Deset glavnih pravil sadjereje.

Kdor se hoče sè sadjerejo pečati in to delo pridno ter umno nadeljevati z namenom, do dobrega vspeha priti, ravna naj se po teh pravilih:

1. Če hočeš sadna drevesa saditi ali sadni vrt napraviti, pripravi odločeno zemljo v ta namen: po mokrem in močvirnem svetu napravi drenaže, t. j. pokrite rove, po katerih se preobilna voda, ki je v onem svetu, odtaka; če je svet kamenit, poberi bolj debele kamene, gnoji in obdeluj dobro oni del zemlje, predno drevesa tja vsadiš. Najbolj koristne vrste sadja so črešnje, hruške, jabolane in češplje. Najbolj donašajoče so pa jabolane in češplje. Odberi pa od teh vrst tiste, ki so poskušene, da jim podnebje tiste okolice vgaja, ter da na takem svetu in takej legi dobro rastejo in obrode. Ne sadi preveč različno sadje; zadovolji se z malo vrstami, a te naj bodo poskušene. Mlada drevesca, katera tja vsaditi misliš, kupi le v dobri sadjerejski šoli, če nimaš sam drevesnice, izberi vedno drevesca le najboljša in najlepša, kajti taka so vedno najcenejša, čeravno so takrat najdražja, pa toliko lepše rastejo in popred obrode. Če drevesca za tvojo potrebo ne moreš dobiti iz kake drevesnice in si jih prisiljen kupiti od kupčevalcev na trgu, varuj se takih, ki so v gozdu rastla, kajti taka imajo malo korenin in so proti solneu in mrazu zelo občutljiva. Dobro sadno drevesce naj ima veliko malih koreninic, zdravo, močno, ravno in k večjem 1.60—1.70 m visoko deblo, dobro razraščeni vrh, ter še frišno, brez mahu in k večjem šest let staro naj bo.

2. Poleg dobrega in zdravega debelea je dobra vsaditev glavna stvar. Drevesa se lahko v jeseni ali pa pomladi sade; jesen je ugodnejša. Če bodeš pomladi sadil, skoplji jame že v jeseni ali po zimi in devaj izkopano zemljo poleg jame, zato, da ista prst in dno jame dobro premrzne. Vsaka jama naj bo 1 m do 1.50 m široka in kakor je svet pol metra ali malo več globoka, to se pravi: kolikor slabiji je svet, toliko bolj plitva naj bo jama, kolikor boljši je svet, toliko globokejše koplji. Drevesca, katera precej vsaditi ne moreš, pokoplji v zemljo pa tako globoko, da so

korenine vsaj 30 cm pod zemljo in jih pridno polivaj, če so suha. Kake 4 do 8 tednov, predno bodeš drevesa sadil, zasuj izkopane jame do 2 tretjini z izkopano zemljo, da se ta dobro vleže, predno sadiš. Pri saditvi mladih drevesec obreži z ostrim nožem le korenine malo, da se poškodovani deli odstrane. Vse rezi naj bodo navzdol obrnjene. Drevesce ne postavi na pregloboko in ne preplitvo, temveč na nasuto prst, pa ravno tako, kakor je v drevesnici stalo, posuj njegove korenine z dobro in reditno prstjo, nasuj take prsti nekaj okoli debelca in naredi konec korenin okrogli jarek, da se voda notri lovi. Vsakemu drevescu dodaj na južni strani ravni in močni kolec, katerega moraš pa popred vsaditi, ko drevesce, in priveži drevesce k kolu z vrbovo trto v podobi osmice (8), jedno zanjko okoli kola in drugo okoli drevesca; narpopred priveži mehko, potem pa pritrdi. Prst nad koreninam pokrij z gnojem, da se zboljša in dalje časa vlažnost pridržuje ter tako prst rahlo ohrani in pospešuje rast korenin.

3. Drevesie ne sadi pretesno, kajti vsako drevesce hoče potrebni prostor imeti. Od drevesa do drevesa naj bo v vrstah in med vrstami pri jabljanah, hruškah in črešnjah 8 do 12 m, pri češpljah pa 6 do 8 m. Če si napravljaš novi sadni vrt, storiš naj bolje, da med vrstami med dve drevesi z visokimi debli vsadiš drevo z na pol visokim deblom ali pa sploh kak pritlikovec; dobre so celo visoke višnje in češplje vsake vrste. Na ta način dosežeš zgodaj in gotovi dohodek, in predno na polvisoko debelna drevesa, pritlikovci ali visoki koščičarji, ki le malo časa (15 do 30 let) sad donajajo, nehajo roditi in se izkopati morajo, dospejo že visoko debelna drevesa do rodovitnosti. S tem vmes sajenjem so drevesca manj vetru in nevihti izpostavljena.

4. Ne sadi mladega drevesca tja, kjer je popred stalo in rastlo staro drevo, kajti mlado drevesce na tem mestu ne bode dobilo potrebne hrane za svojo rast, tedaj bode slabo rastlo in le prav slabo obrodilo. Če pa le ni drugače, da more na isto mesto priti mlado drevesce, naj se izkoplje vsaj $1\frac{1}{2}$ do 2 m široka in 50 do 80 cm globoka jama in ta naj se vsa ali vsaj na pol napolni z dobro in z neizsesano zemljo.

5. Vrh koščičarjev obreži precej, ko drevesce sadiš, a vrh pečkovcev še le čez leto, ko je drevo na istem mestu rastlo. Obrezovanje vrha, da svitlo podobo dobi, je pri visokih drevesih le v prvih letih potrebno. Mlademu drevescu ne vzemi preveč lesa na enkrat; ako ne razumeš, kako se drevesce dobro obreže, pusti drevesce kakemu drugemu vrtnarju in sadjerejcu obrezati. Glavne veje pri močno rastečih drevesih obreži do 2 tretjini, pri onih, ki le srednje rastejo, do polovice, in pri slabo rastočih le eno tretjino ali prav nič nazaj. Odreže se vedno nad vunkaj stoječim, dobro kazajočim lesnim popkom pa vedno le z nožem. Stranske vejice se nikoli popolno ne odrežejo, temveč prvi dve leti vselej do polovice okrajšajo. Če moraš mlada drevesca sam na lep vrh pripravljati, delaj tako, da spodnje veje v visokosti moža pričenejo. Če je pa svet zelo viseč znaš prav lahko drevesa z na pol visoko rastjo vporabiti in vrh že 90 cm do 1 m nad zemljo pričeti; taka drevesca se hitro izrašajo, boljše obrode in lepši sadove obrode, ki se lahko oberejo, kar pri namiznem sadju večjo veljavo ima.

6. Skrb za odgojitev takih drevesec ti mora vedno velika biti, kajti ta se sama plačuje. Da se tako na polji vsajeno drevesce pri oranji ali vožnji kaj ne poškoduje, zabij okoli drevesca tri kole, katere pri vrhu s pribitimi deskami utrdi. Po zimi obvaruj drevesa pred zajci s tem, da drevesa vsaj $1\frac{1}{3}$ m visoko poviješ sé

slamo, ali pa okoli natakneš gosto trnja in družih bodečih vej ali pa jih tako visoko namaži s pripravno mažo. Prostor okoli drevesa naj se vsako leto vsaj trikrat okoplje, da plevel preveč ne začne rasti in da prst vedno rahla ostane. Ostrgaj deblo s kako strguljo ali s kako izičasto (drateno) krtačo, če se mah na njem prikaže, da se za njim kaki škodljivi mrčesi ne zanese. Varuj drevesca škodljivih gosenic in požrešnih hroščev, da se ti preveč ne zaplodé.

Odstrani vse suhe in pregoste ena drugo dotikajoče se veje z ostro žago pa prav pri deblu ali veji; poglodi potem rano z ostrim nožem in jo zamaži z drevesnim ali cepilnim voskom. Drevesni vosek ali mazilo se najlažje in najceneje pripravi, če se ila, živega apna in kravjeka enaki deli pomešajo. To mazilo je tudi dobro varstvo pred oglodanjem zajca. Ako tega mazila v jeseni mesca novembra nimaš pri rokah, pa drevesca kar sè samim apnom pobeli, kajti to je dobro sredstvo, s katerim se zabrani vsako vgnjezdenje škodljivih mrčesov po razpoklinah v koži. Tudi mah ne raste, če je drevo z apnom namazano. Z apnom namaži tudi že odrastla drevesa, pri katerih se ni bati, da bi jim zajec mogel škodovati, s tem preženeš škodljive žuželke, katere se rade v take razpokline zarijejo in notri jajčica vležajo, iz teh se namreč izvale črvički, ki potem za drevesno kožo prerijejo in notri rižejo sem in tja, ter s tem drevesu močno škodujejo.

7. Drevesa izsrkajo iz tal veliko hranilne tvarine, ter se morajo z gnojenjem ali nadomestjenjem dobre zemlje nadomestiti. Vsa drevesa, mlada in stara, potrebujejo gnojenja in so zato zelo hvaležna. Vsakovrstnim drevesom, bodi si pečkovecem, koščičarjem ali orehom, se lahko vse leto gnoji; nar boljši čas za to pa je od novembra do februarja. Gnojiti se pa ne sme pri deblu, temveč pod vrhom ali krono črez in črez. V ta namen naj se okrog in okrog naredo luknje, v katere naj se vliva tekoči gnoj (gnojnica). Drevesom, ki po travi rastejo, se nikoli ne more dosti pognojiti, ker vedno pomanjkanje trpé, kajti trava jim veliko redilnih snovi odvzame.

8. Če z vrstami sadja, ki ga na vrtu imaš, nisi zadovoljen, precepi jih pomladi z drugimi vrstami, s takimi, ki veš, da ti bodo bolj ugajale in boljši ter obilnejši sad donasale, kot dosedanje. Precepljeno drevo donaša v treh do štirih letih zopet obilo sadu. Posebno pa cepi na višnje in češplje, mirabele itd.

9. Stara drevesa začno že pojemat, nič več toliko sadu ne donasajo, te potrebujejo poleg gnojenja tudi pomlajenja, po prikrajšanji vej in vrhov, da zopet mladi les dobe. V ta namen prikrajšaj v jeseni ali po zimi veje do polovice ali do ene tretjine. Črez leto in dan, ko so veje že mladike pognale, odberejo naj se one, katere so v to naj bolj priležne. Oni konci starih vej, naj se tesno pri novi mladiki odžagajo in rane naj se z drevesnim voskom zamažejo.

10. Če odpadke in ocepke sadu tvoji živini polagaš, ali zmečkaš v pripravo kisa, ali če to zmečkano sadje odmeniš v žganje sadnih pijač, da na ta način v sadju nahajajoče mrčes pokončaš, da se ne more dalje ploditi, če sè sadom pri tresenji ali obiranji varno ravnaš, storiš vse po zgoraj omenjenih točkah, imel boš veselje nad tvojim drevjem ter zadovoljen z dohodki, ki jih boš od sadu tvojega sadnega drevja in od sadu — tvojih rok — prejel.

Čebeloreja na Kranjskem.

Vzemimo katerikoli časnik v roko, bodi si že političen ali strokovnjaški, povsod brali bomo o napredkih; le če vzamemo kak kmetijski časopis brali bomo o tožbah, da kmetijski stan vedno peša. Kaj li je temu vzrok? Večkrat že posvetovali so se možje in povpraševali, kje tiči ona môra, ki skoz in skoz pošteni kmetijski stan tako tlači. Navedli so mnogo vzrokov, med katerim pa žganje prvo mesto zastopa. Odkar se je ta — kuga — med ljudstvo tako zatrosila, od tistega časa čuti se vedno pojemanje pri kmetijstvu. Kakor kmetijstvo, tako je bila tudi čebelarija v nevarnosti, da pogine. Poprašajmo kakega starega moža, ki je bil svoje dni čebelar, in ima morebiti še dandanes nekaj korit čebel, ako ga moči in okolščine niso tolikanj zapustile, da je bil prisiljen čebelarijo popustiti, kako je bilo s čebelarstvom za časa njegovih mladih let. Povedal nam bo, da je bilo takrat, ko je on dorastel, ljudstvo vse drugače vneto za čebele, kot je pa dandanes. Naštel bode precej čebelarje, ki so se v onem času poleg družega dela ukvarjali s čebelorejo. Iz njegovega naštetja razvideli bomo, da je bilo v onem času mnogo več čebelarjev, kot pa jih je dandanes. Prepričali se bomo, da je čebeloreja bila pred leti veliko bolj razširjena, kot je pa dandanes, čeravno se je tudi na tem polji v novejšem času veliko novih reči izumelo, kar k umni čebeloreji veliko pripomore. Da je pa čebeloreja vedno bolj pojemale in sicer do pred kakimi desetimi leti, iskati je treba vzroka. Ni potreba dolgo premišljevati, vzrokov imamo kmalo dovolj in še preveč, ter prav važnih. Kdo je pa prejšnja leta čebelaril? Kmet in malokdo drugi ko kmet. No, če se je kmet v prejšnjih letih s čebelo ukvarjal, zakaj se pa še dandanes ne, vsaj svet še dandanes ravno tako stoji, kot je pred sto leti? Da, res je! Svet se ni nikamor prekopicnil in tudi ne toliko predrugačil, a drugo je, kar se je predrugačilo in prekopicnilo, to so — prebivalci njegovi. Ljudje na svetu in njih čudni nagoni, ti so tisti, ki so staro barvo izgubili in se vsi predrugačili. Dobro bi bilo, ko bi ta spreobrnitev ljudstva bila vedno le na dobro stran, a kaj ko je človeška volja bolj k hudim, kakor k dobrim nagnena. Ta k slabem nagnjena volja izpridila je ljudstvo tako, da ko bi oni ranjci, ki so pred kakimi 30 leti zapustili to solzno dolino, zopet med nas prišli, precej si želeli zopet v njih dosedanji počitek se vrniti. Pomislimo malo, kaka plačila so posli nekedaj imeli in kakošna imajo sedaj, zraven tega pa še, kako pridni so včasih bili, kako je pa dandanes; če jim gospodar ni vedno za petami, se pa nič ne podela ne. Kako zamore tedaj gospodar take brezvestne delavce same pustiti, da bi zamogel sam pri čebelah vsaj najpotrebniše opraviti. Ne kaže mu družega, ko čebele pustiti, ter sam se pridno dela poprijeti, da si tako, če je količkaj mogoče, vsaj enega posla ali sploh delavca prihrani. Delati mora pridno, da, ko pride čas, delavce plačati, more kaj v roko vzeti. Dragi in brezvestni delavci in najemniki, ti so že precej pouzročili, da je čebeloreja začela pojemati.

Ozrimo se še nekoliko dalje in opazujmo sedanje ljudstvo. Pregovor pravi: „Jabolko ne pade daleč od debla“, a ta pregovor se pri sedanjem ljudstvu ne more popolno potrditi. Nekdanji ljudje bili so pridni, varčni in za vsako dobro reč vneti; kakšni so sedaj? Vsi drugačni so, kakor njih predniki, namesto pridnosti pasejo lenobo in le pohajkovanje jim je ljubo. Stari ljudje so prosti čas le v dobre namene obračali, dandanes se pa ravno narobe godi. Kje dobiš kakega odraslega mladčca, da bo v nedeljo popoldne doma ali pri sosedu sedel kjer tak bi se pogovarjal z modrimi in skušenimi možmi, da bi pozneje tudi sam tak postal? Malo jih je in

le redki so taki! Ko bi v takem zboru modrih mož se pilo žganje in igralo, ter svoj težko (ali prav za prav lahko) prisluženi denar zapravljalo, tja bi jih že vleklo, drugače se pa take družbe skrbno ogibajo. Če človek nima veselja k delu, je vse zastoj. V prejšnjih časih so se fantje z možmi vred zbirali na gotovih krajih, ter imeli pametne pogovore, radi so si v ta namen odmenili prostor pri čebelnjaku, da so se tam pomenkovali to in ono reč. Iz takih shodov in pogovorov prišli so vselej pametni in veseli domov, a iz takih shodov, kot jih mlado ljudstvo dandanes ima, pride vsak tak družnik ves okužen domov in doma ne vé, kakšno nerodnost bi vganjal, da bi se še bolj neotesanega pokazal. Na takih napačnih shodih zgubi človek vse veselje do dela. Če mu potrebno delo ne diši, kaj pa bi mu bilo prstovoljno delo, kot je čebeloreja mari? Hvaležen je, da je prost, da zamore k svoji druhal. Lenoba je začetek vseh hudobij. Ta pregovor se pa lahko bolj potrdi. Tedaj tudi lenoba, zapravljivost in prevelika nagnjenost do družbe odvrčajo ljudi od čebeloreje. Seveda da se tega izogibajo, ker, ko bi se s čebelami pečali, videli bi, kako je čebela pridna in varčna, ona sovraži postopanje. Učili bi se od nje več lepih čednosti, a te mladim ljudem niso mar. Kako li se bo mladi človek vkvarjal z nepotrebnim delom, če še ukazano in zelo potrebno delo komaj in še to bolj površno opravi. To bi mu bilo zelo odveč in nestrpno. S čebelorejo pa tudi ni opravljeno, da bi jeden čebele v panju postavil v čebelnjak in jih tamkaj prepustil božjej previdnosti, treba je nekoliko delati, bodi si že tako ali tako! (Dalj. prih.)

Raznoterosti.

Veteran ali dosluženi starec med panjovi. V čebelnjaku nadučitelja g. Ivana Schössner-ja v Hartmannsgrünu se nahaja čebelni panj, ki bo 29. junija t. l. obhajal lahko svoj 80. rojstveni dan. Ta je 29. junija 1806 izletel kot roj takratnemu posestniku Petru Schössner-ju v Schaubu okraj Luditz. Leta 1844. imel je Peter Schössner od tega roja 30 naslednikov, katere je on, ker je tisto leto umrl, svojim osmim otrokom izročil in razdelil. Starca dobil je na posebno zahtevanje in prošnjo njegov sin Jože Schössner, takratni učitelj v Gabkornu. L. 1873. umrje Jože Schössner in izroči starčka svojemu sinu Ivanu Schössner-ju, nadučitelju v Hartmannsgrünu. Ta ga, kar se tiče ljudstva in zaloge medu, posebno varuje in čuva, ter ga kot posebno dragocenost časti. Omenjeno naj bo, da je ta panj leta 1847. poslednjikrat rojil in da njegovih naslednikov nobeden več ne živi.

Kako se zmeri visokost drevesa. Marsikdo bi rad zmeril ali zvedel, kako visoko je to ali ono drevo, pa ne vé si pomagati. To zvediti, je prav lahko in priprosto sredstvo. Vzemi palico kakoršne koli dolgosti. Vtakni jo v zemljo, ter zmeri, koliko je iz zemlje moli. S to dolgostjo naredi okrog palice krog. Kedar bo solnce sijalo, pazi, kadar bo paličina senca segla ravno do kroga, veš, da je senca tako dolga, kakor je palica nad zemljo. Ob istem času zmeri tudi drevesno senco in dobil boš visokost drevesa, kajti senca drevesa je takrat ravno tako dolga, kakor je drevo visoko.

Amerikanska sadna sušilnica.

Sestavil, risal in popisal Gustav Pirc.

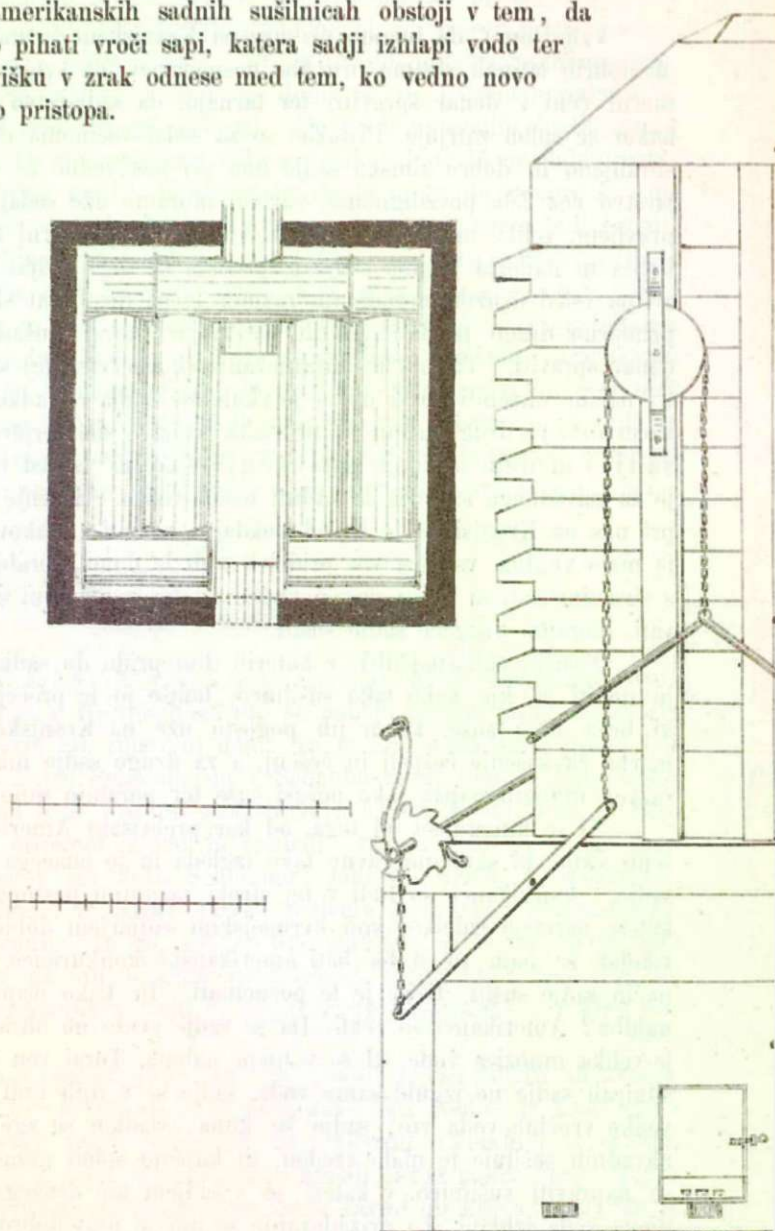
Vzlic temu, da imamo pri nas na Kranjskem še malo sadnega drevja, vendar ob dobrih letinah slišimo pritožbe gospodarjev, da svojega sadja ne morejo po primerni ceni v denar spraviti, ter tarnajo, da sadjarstvo ne prinaša onega dobička, kakor se sploh zatrjuje. Pritožbe so za sedaj večinoma neopravičene, kajti pravilno shranjeno in dobro zimsko sadje ima pri nas vedno še visoko ceno, a če naše sadjarstvo čez leta povzdignemo, skrbeti moramo uže sedaj, da bodemo ob času pripravljeni, velike množice pridelanega sadja po primerni ceni v denar spraviti. Najboljša in najložja poraba sadja je prodaja svežega sadja. Ob posebno dobrih letinah ali pa vsled drugih merodajnih razmer je pa dostokrat skoraj nemogoče sveže sadje primerno drago prodati; takrat pa sadjar mora skušati po drugem potu sadje v denar spraviti. Ta pot je ohranjevanje (konserviranje) sadja. Sadje zamoremo na tri načine ohraniti; prvi način je vkuhanje sadja v sladkorni vodi (napravljane kompota), drugi način je prevlaka sadja s sladkorjevo skorjo (kanditovanje sadja) in tretji način je pa sušenje sadja. Izmed treh načinov sadje ohraniti je za navadnega sadjarja le zadnji način važen. Sušenje sadja je uže staro in tudi pri nas na Kranjskem je že od nekdaj v navadi. Kakovost našega sušenega sadja je malo vredna, vsaj pa ves pridelek tudi le doma porabimo. Hočemo pa li enkrat s sušenim sadjem izvan dežele kupčevati ter z drugimi sadjarskimi deželami tekmovali, moramo drugače sadje sušiti.

O sušilnicah (pajštih), v katerih dim pride do sadja, niti govoriti nečem, ako je dobiti še kje kako tako sušilnico, boljše jo je precej podreti. Boljše sušilnice, ki brez dima suše, kakor jih pogosto uže na Kranjskem nahajamo, so sicer primerne za sušenje češpelj in češenj, a za drugo sadje nikakor ne. Te vrste sušilnice razven mnogih napak jako počasi suše ter porabijo mnogo kuriva.

Ni še mnogo let od tega, od kar prebrisani Amerikanci uvažajo v Evropo sušeno sadje, ki skuhano ravno tako izgleda in je enacega okusa kakor sveže kuhano sadje. Amerikanci so tudi v tej stroki razumno postopali, naredili so si sušilnice, katere narejajo izdelke, koji evropskim sadjarjem dobiček spred nosa jemljó. In vendar se nam ni treba bati ameriške konkurence, ker poznamo ameriški način sadje sušiti, treba je le posnemati. In kako priprosta je ta ameriška iznajdba? Amerikanci so rekli: Da se sadje sveže ne ohrani, da prične gnojiti, vzrok je velika množica vode, ki se v njem nahaja. Toraj ven z vodo! A v navadnih sušilnicah sadje ne izgubi samo vode, sadje se v njih tudi bistveno predrugači; vsled velike vročine voda vré, sadje se kuha, sladkor se zgè itd., z eno besedo izdelek navadnih sušilnic je malo vreden, za kupčijo sploh nezadosten. Amerikanci skušali so napraviti sušilnico, v kateri se s sadjem nič drugega ne zgodi, kakor da se iz njega voda izhlapi. To prizadevanje se jim je prav dobro posrečilo. S pomočjo ameriške sušilnice zamoremo izdelovati najlepše in najokusnejše sušeno sadje, zraven tega je delo hitro in ceneje, ker sušilnica manj stane in veliko manj kuriva potrebuje, kakor navadne naše sušilnice. V naslednjem popišem tako sušilnico, na slednji strani pa pridenem njeno podobo. Omeniti mi je, da sem imel priliko videti mnogo različnih ameriških sušilnic v delu, a da se mi sama na sebi nobena ni prav

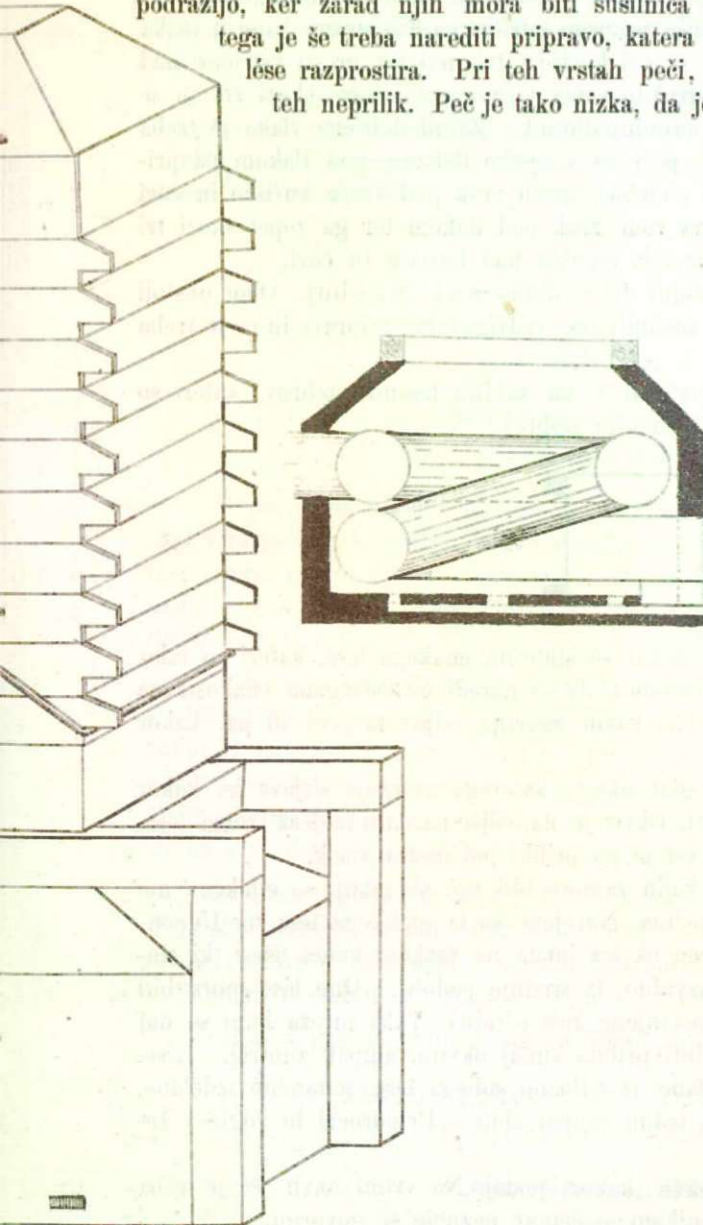
primerna zdela za naše razmere. Iz tega vzroka sestavi sem sam na podlagi pozvedeb in izkušenj ameriansko sušilnico, ki bode zadostovala našim slovenskim sadjarjem. Ako bi se pa kdo natančneje hotel podučiti o različnih sistemih amerianskih sušilnic, radovoljno mu naznanim potrebne vire.

Način sušenja pri amerianskih sadnih sušilnicah obstoji v tem, da damo skozi sušilnico hitro pihati vroči sapa, katera sadji izhlapi vodo ter jo v podobi hlapa hitro kvišku v zrak odnese med tem, ko vedno novo vročo-suha sapa v sušilnico pristopa.

Podobe na tej strani lista predstavljajo tako sušilnico. Večja podoba na sredi je dovršena sušilnica, pripravljena za delo, risana, kakor se očesu pokaže od zunaj. Pridjana merila na levi strani predstavljata meter, to je, meter v naravi je v podobah tako velik mišljen kot merila kažeta. Večje merilo ima se ve da veljavo le za sprednjo stran srednje podobe, ker drugi deli so perspektivno risani, manjšo merilo velja za mali podobi.

Sušilnica obstoji iz dveh glavnih delov; iz peči in iz sušilnega oboja (Dörrschacht.) Običajno sestavo peči sem jaz bistveno spremenil in to iz važnih vzrokov. Dosedaj delali so za ameriške sušilnice izključljivo le visoke železne peči v podobi okroglega slopa, kakor so peči v sobah. Take peči pa celo sušilnico močno podražijo, ker zaradi njih mora biti sušilnica višja, vzame več prostora ter zunaj tega je še treba narediti pripravo, katera toploto enakomerno po površji cele lése razprostira. Pri teh vrstah peči, kakor sem jo jaz priredel, ni najti teh nepravil. Peč je tako nizka, da je prva lésa uže 14 dem. nad tlami.

Peč je tako-le sestavljena: Iz zidù, ki je iz opeke izdelan ter debel, kakor je opeka široka, narejen je plajšè peči. Ta plajšè gre izprva navpično iz tal, više gori pa (glej podobo na desni strani) se skupaj skrèi in ima le toliko odprtine, kolikor ima ena lésa površine. V tem plajšu je še-le prava priprava za napravljanje toplote. Ta priprava obstoji iz kurišèa, ki je iz železa lito ter iz ploščevinastih cevi, ki s stvorjeno toploto zračno sapo grejejo, ter dim iz sušilnice vodijo.

Iz litega železa narejeno kurišče gleda na svojem sprednjem delu iz zidanega plajša, ima izsekano plošo (rošt) za pepel in prostor, kamor pepel pada. Sploh je sprednji del kurišča, kakor pri navadni železni peči ter ima tudi primerna vrtica. To kurišče je dolgo kake $\frac{2}{3}$ cele peči in je na zadnjem koncu tako prirejeno, da je mogoče natakiniti ploščevinasto cev, ki ima v premeru okoli 25 centimetrov. Ta ploščevinasta cev razdeli se blizu plajša nasproti kurišča na dve strani, katerih vsaka gre ob zidu nazaj proti kurišču ter se pri kurišču dvigneta ter gresta vstrično nad kuriščem nazaj, kjer se pri steni združita zopet v eno cev, ki gre skozi zid in se zunaj plajša dvigne v zrak kakor navadni dimnik. Zarad dobrega vlaka je treba dimnik precej visoko izpeljati. Tla peči so z opeko tlakana, pod tlakom pa prihaja skoz tri odprtine (glej srednjo podobo), mrzli zrak pod vroče kurišče in cevi in sicer tako, da vsaka taka odprtina vodi zrak pod tlakom ter ga zopet skozi tri odprtine (glej desno podobo) razdeljenega izpušča pod kurišče in cevi.

Nad pečjo je drugi glavni obstojni del sušilnice sušilni oboj. Oboj obstoji iz stajala, dveh kvadratnih okvirov, sušilnih les, vzdigovalne priprave in če je treba tudi iz strehe z dušnikom.

Omenjeni stajalo obstoji iz čveterih v tla zabitih lesenih stebrov, kateri so tako-le postavljeni (črni čveterokoti pomenijo stebre):

Na te stebre pridejo poprečni bruni sè stebrom enakega lesa, kateri so tako postavljeni (glej srednjo in desno podobo), da se naredi čveterooglasta enakostrana (kvadratična) odprtina, ki je tako velika kakor zgornja odprtina peči ali pa, kakor je notranja širjava okvirov in lés.

Na tem stajalu leži čveterovoglat okvir, katerega notranja širjava je, kakor poprej povedano, enaka odprtini peči. Okvir je najboljši narediti iz desk trdega lesa, ki so vsaj 5 centim. debele. Okvir pa je po priliki pol metra visok.

Na okviru ležijo lése. Lése, kojih zamore biti več ali manj, so enakega notranjega površja, kakor okvirna odprtina. Narejene so iz mehkega lesa ter 15 centimetrov visoke. Dva-krajnika lésnega okvira imata na vsakem konci ušesi, ki služite za vzdigovanje lés, kakor je razvidno iz srednje podobe. Dno lése mora biti iz žičaste mreže, ki je narejena iz pocinjene žice (dratu). Taka mreža kupi se naj bolje uže izdelana. Mreža ne sme biti pribita zunaj okvira, ampak znotraj. Lése, kakor vse drugo, morajo biti izdelane iz odločno suhega lesa, natančno izdelane, da druga drugo krijejo, v voglih pa trdno skupaj zbite. Priporočal bi vogle z železom okovati.

Na vrh lés postaviti je enak okvir, kakor spodaj. Na vrhni okvir, če je treba in če hočemo, pride streha z oddušnikom, o čemur pozneje še govorim.

Da celemu sušilnemu oboju damo primerno trdnoto ter da zamoremo na sušilnico priklopiti vzdigovalno pripravo, treba je še pet stebrov, ki so prilično po 5 centimetrov debeli in po 15 centimetrov široki. Stebre nam je tako visoke napraviti, kakor sta oba okvira in vse lése skupaj. Po dva stebra pritrdimo na stran lés, kjer je kurišče, dva pa na nasprotno stran. Stebre pritrdimo v poprečne brune

stajala, koder jih dobro zagojzdimo. Eden od družega naj bodeta tako oddaljena, da delita stran okvira, oziroma lése natančno v 3 dele. Peti steber pritrdimo pa ravno tako v sredo na levi strani (katere v podobi ni videti). Spodnji in zgornji okvir pritrditi je treba z vijaki (šraufi) na te stebre, in sicer tako, da jih je mogoče po potrebi tudi proč vzeti. Spodnji okvir mora biti pritisnen trdo k svoji podlagi, zgornji pa vendar toliko na lése, da je moč vsako posamezno léso lahko ven potegniti.

Važna je vzdigovalna priprava pri vsaki ameriški sušilnici. Ravno tako kakor se mi je zdelo potrebno za naše razmere posebno peč prirediti, izumil sem tudi kolikor mogoče priprosto vzdigovalno pripravo, kojo zamorejo napraviti tudi naši domači vaški rokodelci. (Dalje prihodnjč.)

P o z i v

*kranjskim sadjarjem oziroma občinam, ki so pri volji napraviti si
ameriško sadno sušilnico.*

S povzdigo našega domačega sadjarstva treba je ob enem preskrbeti tudi umno razpečavanje sadja. Izmed raznih načinov sadje razpečavati je prodaja sušenega sadja najbolj važna. Naše sušeno sadje je v svoji kakovosti še daleč nazaj za tacim sadjem družih naprednih dežel, zato smatra podpisani glavni odbor za svojo dolžnost tudi v tej zadevi pripomoči do boljšega in umnejšega postopanja.

Z dovoljenjem vis. c. kr. kmetijskega ministerstva iz dne 17. decembra 1885, št. 15732/2077, razglasuje toraj podpisani odbor ta poziv z namenom, da se blagovoljijo oglasiti do 1. marca 1886 pri podpisanem odboru vsi oni sadjarji, oziroma občine, kateri, oziroma katere bi bile pri volji napraviti si najpozneje do 1. sept. 1886 ameriško sadno sušilnico, kakor je popisana v 1. listu „Novic“ iz leta 1886, ali pa v 2. listu „Kmetovalca“ iz ravno tega leta.

Iz vrste oglašencev izbral bode potem podpisani glavni odbor, uvaževajoč sadjarske razmere posameznih oglašencev, sadjarja, kojemu bode glavni odbor priznal državno subvencijo v znesku 100 gld. ter mu na njegovo zahtevo pomagal z djanjem in svetom pri sestavi sušilnice.

Oglasila poslati je do 1. marca 1886 podpisanemu glavnemu odboru.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe.

V Ljubljani 1. januarja 1886.

Karol baron Wurzbach,

predsednik.

Gustav Pirč,

tajnik.

Brez te varstvene znamke, postavno zavarovane, ima se to zdravilo smatrati kot ponarejeno.

(Varstvena znamka). 1 stekl. 56 kr. Koristnejši nego vsi v trgovini se nahajajoči soki in siropi.

Cvet zoper trganje,

po dr. Maliču,

je odločno najboljšo zdravilo zoper *protin* ter *revmatisem*, *trganje po udih*, *bolečine v križi* ter *švicah*, *oteklino*, *otrpanele ude* in *kite* i. t. d., malo časa če se rabi, pa mine popolnem trganje, kar dokazuje obilno zahval. Zahteva naj se samo „*cvet zoper trganje po dr. Maliču*“ s *zraven stajecim znamenjem*; 1 steklenica 50 kr.

Planinski zeliščni sirop kranjski,

izboren zoper *kašelj*, *hripavost*, *vratbol*, *prsne* in *plučne bolečine*; 1 stekl. 56 kr. Koristnejši nego vsi v trgovini se nahajajoči soki in siropi.

Pomuhljeno (Dorsch) jetrno olje,

najboljše vrste, izborno zoper *bramore*, *pljučnico*, *košne ispustke* in *bezgavne oteklino*. 1 steklenica 60 kr.

Salicilna ustna voda,

najboljše za ohranjenje *sob* ter *sobnega mesa* in takoj odpravi *smradljivo sapo* iz ust. 1 steklenica 50 kr.

Kričistilne kroglice, c. kr. priv.,

ne smeje bi se v nijednem gospodinstvu pogrešati in so se že tisočkrat sijajno osvedočile pri *sabasanji človeškega telesa*, *glavobolu*, *otrpenih udih*, *skašenem šelodcu*, *jetrnih* in *obistnih boleznih*, v skatljah a 21 kr.; jeden zavoj s 6 skatljami 1 gl. 5 kr. Razpošiljava se najmanj jeden zavoj.

Naročila iz dežele vrše se takoj.

Lekarna Trnkóczy-ja

zraven rotovža na Mestnem trgu v Ljubljani.

Devet medalij.

BUDIMSKI RÁKÓCZY

studenec grenčice,

katero so analizovali in označili *deželna akademija* v Budimpešti, *profesor dr. Stözl* v Monakovem, *profesor dr. Hardy* v Parizu in *profesor dr. Tichborne* v Londonu, priporočajo *profesor dr. Gebhardt* v Budimpešti, *primarius dr. Manussi* v Trstu, *profesor dr. Zeissel* na Dunaji in druge *medicinske kapacitete* zaradi njegove *bogate vsebine lithiona*; posebno uspešno se uporablja pri *trdovratnih boleznih prebavilnih organov* in *zaprtji vode* ter se pred vsemi znanimi *grenčicami* posebno *izredno priporoča*.

Dobiva se po vseh lekarnah in prodajalnicah mineralnih vodá, vedno na novo natočena. Prosi se, da se zahteva izrečno *Budimska Rákóczy*.

Lastniki bratje Lozer v Budapešti.